

Pielikums

Aptauja par to, kā īstenots Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 16. novembra ieteikums¹ par filmu mantojumu un ar to saistīto industriālo darbību konkurētspēju (turpmāk tekstā — Ieteikums)

Piezīmes:

1. Šī aptauja attiecas uz visām sabiedriskajām filmu mantojuma iestādēm dalībvalstīs, tostarp vietējām un reģionālām iestādēm.
2. Pēc katra jautājuma iekavās ir norādīta tā saistība ar informāciju, kas jau iekļauta pirmajā izpildes ziņojumā. Tādējādi gadījumā, ja situācija nav mainījies, informācijas paziņošana ir daudz vienkāršāka.

Jautājumi

1. NORMATĪVIE UN ADMINISTRATĪVIE PASĀKUMI, KAS SEKMĒ IETEIKUMĀ PAR FILMU MANTOJUMU IZVIRZĪTO MĒRĶU SASNIEGŠANU (8. TABULA)

Kādi tiesību akti un administratīvie vai citi attiecīgi pasākumi ir pieņemti, lai nodrošinātu to, ka kinematogrāfiskos darbus, kuri veido daļu no Jūsu valsts audiovizuālā mantojuma, sistemātiski vāc, katalogizē, saglabā, restaurē un dara pieejamus izglītojošiem, kultūras, pētniecības un citiem līdzīgiem nekomerciāliem mērķiem, ievērojot autortiesības un blakustiesības?

- 26.03.1991 likums „Par arhīviem”;
- 06.04.2000 LR likums „Autortiesību likums”;
- Likumprojekts „Arhīvu likums” (nodots izskatīšanai Saeimas 3. lasījumā);
- Likumprojekts „Nacionālo filmu likums” (pieņemts Saeimas 1. lasījumā);
- 26.07.2005. Ministru kabineta noteikumi Nr.558 „Valsts aģentūras „Nacionālais Kino centrs” nolikums”. Šajā normatīvajā aktā vispārīgi noteikta Nacionālā Kino centra kompetence audiovizuālā mantojuma saglabāšanas, restaurēšanas, digitalizācijas, pieejamības nodrošināšanas jomā.
- 2008.gadā Nacionālais kino centrs izstrādāja programmas projektu „Latvijas filmu mantojuma digitalizācijas un pieejamības nodrošināšanas programma 2009.-2013.gadam”, taču šobrīd ierobežotā finansējuma dēļ, programmas turpmāka virzīšana netiek veikta.

2. NACIONĀLO FILMU MANTOJUMU VEIDOJOŠO KINEMATOGRĀFIJAS DARBU DEFINĪCIJA (8. TABULA)

Kā Jūs definējat jēdzienu „kinematogrāfiskie darbi, kas ir Jūsu valsts audiovizuālais mantojums”?

Latvijas Republikas likumdošanā un normatīvajos aktos jēdziens „kinematogrāfiskie darbi, kas ir valsts audiovizuālais mantojums” precīzi nav definēts, ir atrodami vairāki līdzīgi

¹ OV L 323, 9.12.2005.

jēdzienu skaidrojumi, no kuriem atbilstošākais būtu likumprojektā „Nacionālo filmu likums”:

- 1) **filma-** pabeigts audiovizuāls vai kinematogrāfisks darbs, kuru veido savstarpēji saistītu iespaidu radošu attēlu sērija ar skaņas pavadījumu vai bez tā un kas paredzēts publicēšanai (likumprojekts „Nacionālo filmu likums”).
- 2) **Latvijas nacionālais filmu mantojums-** filmu, filmu izejmateriālu un citu ar filmu nozari saistītu materiālu kopums, kas ir būtiska Latvijas kultūras mantojuma daļa un kam ir mākslinieciska, vēsturiska, zinātniska vai citāda kultūras vērtība (likumprojekts „Nacionālo filmu likums”).
- 3) **audiovizuāls dokuments-** dokuments ar attēla un/vai skaņas informāciju, kuras reproducēšanai nepieciešamas attiecīgas iekārtas. Dokumentā var būt arī tekstuāla informācija. Atkarībā no filmēšanas tehnikas audiovizuālie dokumenti dalās kinodokumentos un videodokumentos („Arhīvu terminoloģijas rokasgrāmata. Termini apstiprināti Latvijas Zinātņu akadēmijas terminoloģijas komisijā 2004. gada 9. novembrī).
- 4) **filma-** audiovizuāls vai kinematogrāfisks darbs vai kustīgi attēli ar skaņas pavadījumu vai bez tā (06.04.2000. Likums „Autortiesību likums”).
- 5) **Latvijas nacionālais arhīva fonds-** sastāv no dokumentiem, kas radušies latviešu nācijas un to nacionālo grupu, kuras dzīvojušas un dzīvo Latvijā, valstiskās, ekonomiskās, sabiedriskās, politiskās, sociālās un kultūras attīstības procesā un kas satur sabiedrībai vērtīgu informāciju neatkarīgi no šo dokumentu sastādīšanas vietas un laika, kā arī informācijas fiksēšanas veida (26.03.1991. Likums „Par arhīviem”).

3. FILMU MANTOJUMA IESTĀDES (1. TABULA)

Kādas atbilstīgās struktūras ir izraudzītas, lai tās neatkarīgi un profesionāli veiktu 2. punktā minētos, ar sabiedrības interesēm saistītos uzdevumus, turklāt nodrošinot, ka tām ir piešķirti vislabākie pieejamie finansiālie un tehniskie līdzekļi? Cik liels ir to 2009. gada budžets? Cik darbinieku tām ir 2009. gadā (ar filmu mantojumu tieši saistītais personāls)?

Lūdzu, uzskaitiet visas filmu mantojuma iestādes, tostarp reģionālās un vietējās nozīmes iestādes, kā arī to tīmekļa vietnes.

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs (<http://www.arhivi.lv/index.php?&418>), tā atbildīgās struktūras ir:

- Fonda daļa – dokumentu saglabāšanas nodrošināšana;
- Filmu daļa – dokumentu izmantošanas, katalogizēšanas, klientu apkalpošanas un dokumentu pieejamības nodrošināšana.
- Telecine nodaļa – dokumentu digitalizācija – nodrošinājuma fonda izveide, pētnieku pieprasījumu izpilde.

Šo funkciju nodrošināšanai Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvam 2009. gadā ir atvēlēts 53189,73 LVL un to nodrošina 13 arhīva darbinieki.

Valsts aģentūras „Nacionālais Kino centrs” (<http://www.nfc.lv>) darbinieku skaits 2009.gadā, kas tieši saistīti ar filmu mantojuma pieejamības nodrošināšanu - 1; finansējums 2009.gadā filmu mantojuma pieejamības nodrošināšanai – 4000 LVL.

4. VĀKŠANA

4.1. Nacionālo filmu matojumu veidojošo kinematogrāfijas darbu deponēšana (2. tabula)

- 1) Kas ir paveikts, lai sistemātiski apkopotu kinematogrāfijas darbus, kas veido Jūsu valsts audiovizuālo matojumu?

Šobrīd normatīvajos aktos nav fiksēta prasība par kinematogrāfijas darbu nodošanu valsts glabāšanā, bet tiesiskais regulējums ir definēts likumprojektā „Arhīvu likums” (pašreiz nodots izskatīšanai 3. lasījumā).

Šī likumprojekta mērķis ir nodrošināt dokumentu pārvaldību institūcijās un Latvijas Nacionālā dokumentārā matojuma veidošanu, uzkrāšanu, izvērtēšanu, saglabāšanu, pieejamību un izmantošanu, kā arī noteikt Latvijas Nacionālā arhīva funkcijas un tiesības. Tomēr likums nav pieņemts. Tādējādi Latvijā patlaban nenotiek sistemātiska valsts audiovizuālā matojuma apkopošana un saglabāšana atbilstoši arhivēšanas principiem. Daļa no Latvijas valsts audiovizuālā matojuma atrodas Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā, daļa – Nacionālajā kino centrā, kur tas tiek saglabāts atbilstoši esošajam normatīvajam regulējumam.

- 2) Kā Jūs raksturotu deponēšanas praksi Jūsu dalībvalstī? Tā ir

- i. likumā noteikta deponēšana,
- ii. visu finansēto filmu obligāta deponēšana,
- iii. deponēšana pēc brīvprātības principa,
- iv. *cits (lūdzam precizēt)?*

Pēc likumprojekta “Nacionālo filmu likums” spēkā stāšanās, saskaņā ar likumprojekta 8. panta 2. punktu būs noteikts, ka gada laikā pēc tādas nacionālās filmas pabeigšanas, kurai piešķirts valsts vai pašvaldības budžeta finansējums, tās kopija jāiesniedz Nacionālajā kino centrā. Likumprojekta 8. panta 4. punktā paredzēts, ka Nacionālais kino centrs gada laikā pēc kopijas saņemšanas nodod kopiju valsts arhīvam.

Kinematogrāfijas darbu, kuru veidošanā izmantoti Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva materiāli, vienas kopijas iesniegšanu arhīvā nosaka līgums starp arhīvu un kinematogrāfijas darba veidotāju.

Nacionālais Kino centrs veic ar valsts atbalstu producēto filmu kopiju vākšanu (Digital Betacam vai Betacam SP formātā un DVD formātā), nodrošinot filmu nekomerciālo demonstrēšanu festivālos u.c. ar Latvijas kino popularizēšanu saistītos pasākumos, kā arī veido datu bāzi, kurā tiek reģistrētas ar valsts atbalstu tapušās filmas.

Filmas minētajos profesionālajos datu nesējos Nacionālā kino centra rīcībā ir nododamas, pamatojoties uz līgumiem par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu filmu producēšanai, kas tiek savstarpēji noslēgti starp Nacionālo kino centru un neatkarīgiem filmu producētājiem. Līgumu saistības paredz, ka filmu kopijas un cita veida informācija par filmām (anotācijas, dialogu teksti, fotogrāfijas elektroniskā formātā, tehniskā informācija) tiek nodotas Nacionālā kino centra rīcībā pēc to pabeigšanas. Apstiprinot filmu pabeigšanu un minēto materiālu saņemšanu, abās līgumslēdzēju puses paraksta aktu par filmas pabeigšanu.

- 3) Kā materiāls ir jādeponē?

Šobrīd normatīvajos aktos nav fiksēta kārtība², kādā kinematogrāfijas darbi ir jādeponē, bet praksē tas tiek veikts, nosakot audiovizuālā dokumenta oriģinālformātu un izvērtējot dokumenta veidotāja tehniskās iespējas, izgatavojot kopiju arhīvam.

Piemērotākie audiovizuālo dokumentu deponēšanas informācijas nesēji ir: 35 mm filma, Digital Betacam, Betacam SP, DVCAM, miniDV, DVD.

- 4) Kāds ir deponēšanas termiņš? Vai tiek nodrošināts, ka filmu iesniedz tad, kad to dara pieejamu sabiedrībai, un jebkurā gadījumā ne vēlāk kā divus gadus pēc tam?

Nodošanas valsts glabāšanā Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā vai Nacionālajā Kino centrā termiņš noteikts pēc kinematogrāfijas darba pabeigšanas.

- 5) Vai tiek pārbaudīts, kā tiek ievērots deponēšanas pienākums un kāda ir deponētā materiāla kvalitāte? Kādi pasākumi ir veikti, lai nodrošinātu iesniegto kinematogrāfisko darbu (un, attiecīgajā gadījumā, pievienoto metadatu) labu tehnisko kvalitāti?

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs seko līgumsaistību izpildei. Tehnisko kvalitāti pārbauda, veicot kinematogrāfijas darba izvērtēšanu. 2009. gadā noslēgtajos līgumos starp arhīvu un kinematogrāfijas darba veidotāju vai tā tiesību un pienākumu pārvaldnieku, deponēšana ietver arī metadatu pievienošanu, kurus sagatavo kinematogrāfijas darba veidotājs vai tā tiesību un pienākumu pārvaldnieks.

4.2. Tādu kinematogrāfijas darbu vākšana, kas neveido nacionālo audiovizuālo mantojumu (9. tabula)

- 1) Vai jūsu dalībvalstī pastāv noteikumi / konkrēta prakse attiecībā uz tādu kinematogrāfijas darbu vākšanu, kas neveido nacionālo audiovizuālo mantojumu?

Nacionālā Kino centra struktūrvienība Rīgas Kinomuzejs savu iespēju robežās vāc kinematogrāfiskus darbus ar vēsturisku vērtību.

- 2) Un attiecībā uz kustīgu attēlu materiālu, kas nav kinematogrāfiski darbi?

Nacionālā Kino centra struktūrvienība Rīgas Kinomuzejs savu iespēju robežās vāc kinematogrāfiskus darbus ar vēsturisku vērtību.

4.3. Tādu dokumentu vākšana, kas nav kinematogrāfijas darbi (9. tabula)

Vai jūsu valstī pastāv noteikumi / konkrēta prakse attiecībā uz tādu dokumentu vākšanu, kas nav kinematogrāfijas darbi?

Dokumentu vākšanu, kas nav kinematogrāfijas darbi, Latvijā nosaka 26.03.1991. likums „Par arhīviem”.

Pēc likumprojekta „Nacionālo filmu likums” un likumprojekta „Arhīvu likums” spēkā stāšanās būs atsevišķas jaunas normas.

² Attiecībā uz informācijas nesējiem, uz kādiem audiovizuālos dokumentus ir jānodod arhīvam glabāšanā.

Praksē Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs uzkrāj gan filmu dokumentu skaņas materiālus, gan ar kinematogrāfijas darbiem saistītus fotodokumentus un filmu plakātus.

5. KATALOGIZĒŠANA UN DATUBĀZES (3. TABULA)

- 1) Kādi pasākumi ir veikti, lai veicinātu iesniegto kinematogrāfisko darbu katalogizēšanu un indeksēšanu un veicinātu tādu datubāzu izveidi, kurās apkopotu informāciju par filmām, izmantojot Eiropas un starptautiskus standartus?

Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas (VVAIS) 1.kārtas izstrāde un ieviešana Valsts arhīvu sistēmas institūcijās.

Saskaņā ar 26.07.2005. Ministru kabineta noteikumu Nr.558 „Valsts aģentūras „Nacionālais Kino centrs” nolikums” 2.5.punktu viena no Nacionālā kino centra funkcijām ir veidot filmu nozares datu bāzi. Šīs funkcijas ietvaros Nacionālais kino centrs uztur Latvijas filmu katalogu, kurā apkopota informācija par visu audiovizuālo mantojumu.

- 2) Kādi pasākumi ir veikti, lai veicinātu standartizāciju Eiropas līmenī un filmu datubāzu sadarbību, kā arī sabiedrības piekļuvi tām, piemēram, ar interneta starpniecību?

Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas 1.kārtas izstrādes ietvaros ir paredzēta arhīva sistēmas institūciju katalogizētās informācijas un 2.kārtas ietvaros - atsevišķu dokumentu digitalizācija un to pieejamības nodrošināšana sabiedrībai internetā.

Atsevišķi pasākumi, kas veicinātu standartizāciju Eiropas līmenī un filmu datu bāzu sadarbību uz šo brīdi nav veikti.

- 3) Vai ir sniegts ieguldījums, lai kopā ar attiecīgām organizācijām, jo īpaši Eiropas Padomi (Eurimages un Eiropas Audiovizuālo observatoriju), izveidotu datubāzu tīklu, kurā apkopotu Eiropas audiovizuālo mantojumu?

Viens no Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmas pamatmērķiem ir nodrošināt informācijas par Latvijas nacionālo dokumentāro mantojumu pieejamību internetā un tās sasaisti un iekļaušanu APEnet (Archives Portal Europe) portālā.

Nacionālais kino centrs regulāri iesniedz informāciju (datus) Eiropas Audiovizuālajai observatorijai, kas uztur īpašas filmu datu bāzes (KORDA, LUMIERE) informācijas papildināšanai par Latvijas filmām un Latvijā izrādītajām filmām.

- 4) Vai arhīvu iestādes ir tikušas aicinātas palielināt krājumiem vērtību, sistematizējot tos ES mēroga kolekcijās, piemēram, pēc tēmas, autora un laikposma?

- 5) Vai Jūs, lūdzu, varētu aprakstīt Jūsu valsts filmu mantojuma iestāžu izmantotās datubāzes? Vai meklēšanu tajās ir iespējams veikt internetā?

Trīs veidu datu bāzes dokumentu uzskaitē un aprakstīšanai (katalogizēšanai), kas balstītas uz MS Access datubāzu tehnoloģijām:

a. kino – uz 35, 16, 8 mm filmas;

b. video dokumentu – VHS, BETACAM SP, u.c. mūsdienu formāti;

c. plakātu datu bāze dokumentu uzskaitē un aprakstīšanai.

Dati no kino un videodokumentu datu bāzēm ir migrēti uz Vienotās valsts arhīvu informācijas sistēmu un ir paredzēts nodrošināt to pieejamību internetā.

Nacionālā kino centra mājas lapā www.nfc.lv pieejama Nacionālā kino centra veidotā un uzturētā Latvijas filmu datu bāze – Filmu katalogs, kurā ir informācija par Latvijā ražotajām filmām, to veidotājiem, dalībniekiem, par filmu panākumiem starptautiskos festivālos, kā arī filmu tehniskie dati. Filmu katalogā iespējams veikt meklēšanu internetā pēc dažādiem kritērijiem (gan pēc filmu žanriem, gan režisora, gan studijas, kurā filma uzņemta u.c.). Šobrīd šajā datu bāzē apkopotā informācija pieejama latviešu valodā.

874 Latvijas publisko bibliotēku iekšējā tīklā portālā www.filmas.lv ikvienam bibliotēkas apmeklētājam bez maksas iespējams noskatīties aptuveni 80 Latvijas filmas, savukārt interneta portālā www.filmas.lv pieejama informācija par šīm filmām un par šo filmu autoriem. Filmu skaits www.filmas.lv tiek regulāri papildināts.

Sekmīgi realizējot Latvijas filmu mantojuma digitalizācijas pilotprojektu, Nacionālais kino centrs izveidojis labas partnerattiecības ar speciālistiem Krievijas valsts kinofotofonodokumentu arhīvā, kas veica filmu oriģinālu materiāla kopēšanu. Filmu restaurāciju/rekonstrukciju veica Ziemeļvalstu speciālisti Kopenhāgenā un Oslo.

6. SAGLABĀŠANA (4. TABULA)

- 1) Kādi pasākumi/programmas ir veikti, lai nodrošinātu iesniegto kinematogrāfisko darbu saglabāšanu? Konkrēti, saglabāšanas pasākumiem vajadzētu ietvert: 1) filmu reproducēšanu uz jauniem informācijas nesējiem; 2) to ierīču saglabāšanu, kas ļauj demonstrēt kinematogrāfiskus darbus uz dažādiem informācijas nesējiem.

Latvijas valsts arhīvi kopš 2005. gada veic audiovizuālo dokumentu digitalizāciju – arhīva nodrošinājuma fonda izveidi DV formātā³ uz DVCAM datu nesējiem. Regulāra filmu montāžas galdu (16mm un 35 mm) apkope un defektu novēršana.

Portāla www.filmas.lv vajadzībām filmas, kas nav bijušas digitālā formātā, tiek digitalizētas. 2008. gadā Nacionālais kino centrs ieguva 32 PSRS laikā veidotu Latvijas filmu digitālas kopijas, no tām 3 filmas tika pilnībā atjaunotas. Nacionālā kino centra struktūrvienība Rīgas Kinomuzejs iespēju robežās iegādājas un saglabā ierīces, uz kurām iespējams demonstrēt filmu materiālu, kāds vairs netiek izmantots filmu ražošanā.

- 2) Vai valsts autortiesību likumā ir īstenots izņēmums atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvai 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā⁴? Šis izņēmums paredz, ka dalībvalstis drīkst atļaut reproducēšanas darbības, kuras veic publiski pieejamas bibliotēkas vai arhīvi un kuru nolūks nav gūt tiešu vai netiešu saimniecisku vai komerciālu labumu.

³ Atbilstoši IEC 61834 standartam

⁴ OV L 167, 22.6.2001., 10. lpp.

Latvijā Autortiesību likumā ir īstenots izņēmums atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 22.maija Direktīvai 2001/29/EK. Latvijas Republikas 06.04.2000. likumā „Autortiesību likums” ir īstenots norādītais izņēmums, kas paredz, ka dalībvalstis drīkst atļaut reproducēšanas darbības, kuras veic publiski pieejamas bibliotēkas vai arhīvi un kuru nolūks nav gūt tiešu vai netiešu saimniecisku vai komerciālu labumu. To nosaka likuma 19. un 23. pants.

Saskaņā ar Autortiesību likuma 23.panta pirmo daļu, ikvienai bibliotēkai, arhīvam vai muzejam atļauts bez tieša vai netieša komerciāla nolūka reproducēt to krājumā esošu darbu, lai to saglabātu, kā arī lai aizstātu attiecīgās vai citas bibliotēkas, arhīva vai muzeja krājumā esošu darbu, kas sabojāts vai kļuvis nelietojams, ar nosacījumu, ka nav iespējams kopiju iegūt citā pieņemamā veidā un reproducēšana tiek atkārtota atsevišķos un savstarpēji nesaistītos gadījumos. Reproducēt ciparu formātā atļauts tikai tādus darbus, kuri publicēti Latvijā un nav pieejami komerciālā aprītē, ciktāl vienošanās ar autoru nenosaka citādi.

7. RESTAURĀCIJA (4. TABULA)

- 1) Kādi pasākumi ir veikti, lai saskaņā ar Jūsu valsts tiesību aktiem būtu atļauta iesniegto kinematogrāfisko darbu reproducēšana restaurācijas nolūkos, vienlaicīgi, pamatojoties uz visu ieinteresēto pušu savstarpējas vienošanās, ļaujot tiesību turētājiem gūt labumu no viņu darbu uzlabotā industriālā potenciāla, kas radies restaurācijas rezultātā?

Saskaņā ar 26.07.2005. Ministru kabineta noteikumu Nr.558 „Valsts aģentūras „Nacionālais Kino centrs” nolikums” 3.3.²punktu, viens no Nacionālā kino centra uzdevumiem ir atjaunot un digitalizēt to filmu nesējus, kuru mantisko autortiesību pārņēmēja ir valsts.

- 2) Kā ir veicināti kinematogrāfijas darbu ar augstu kultūras vai vēsturisko vērtību restaurācijas projekti?

Filmu mantojuma digitalizācijas projekts, ko kopš 2006. gada nodrošina dāvinājumā saņemtā Telecine aparatūra un programma ar iezīmētiem līdzekļiem valsts pamatbudžetā. Kino un video dokumentu digitālo kopiju veidošanu paredz Valdības rīcības plāna Deklarācija par Ministru kabineta iecerēto darbību.

2008.gadā Nacionālais kino centrs uzsāka Latvijas filmu mantojuma atjaunošanas un digitalizēšanas projektu, kura ietvaros 2008.- 2009.gada laikā ir veiktas šādas darbības ar filmām, kam ir augsta kultūras un vēsturiskā vērtība: no Krievijas arhīviem iegūtas 32 PSRS laikā veidotu filmu digitālas kopijas, no tām 3 filmas restaurētas.

2009. gadā Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā uzsākta 35 mm kinodokumentu elementu - magnētisko fonogrammu oriģinālu (kinodokumentu skaņu celiņu) digitalizācija sakarā ar konstatēto “etiķskābes sindromu” (triacetāta filmlentes pamatnes novecošanās (destrukcija) ar etiķskābes izdalīšanos).

8. PIEEJAMĪBA (5. TABULA)

- 1) Vai ir pieņemti vajadzīgie tiesību akti vai administratīvie pasākumi, lai izraudzītās struktūras varētu iesniegtos kinematogrāfiskos darbus darīt pieejamus izglītošanas, kultūras, pētniecības vai citiem līdzīgiem nekomerciāliem mērķiem,

ievērojot autortiesības un blakustiesības? Lūdzu sīkāk izklāstīt veiktos pasākumus.

Kinematogrāfisko darbu izmantošana bez autora piekrišanas un atlīdzības (nekomerciāliem mērķiem) noteikta Likuma "Autortiesību likums" 19.pantā gadījumos, ja

- 1) darbs tiek izmantots informatīviem mērķiem, ievērojot šā likuma 20.panta noteikumus;
- 2) darbs tiek izmantots izglītības un pētniecības mērķiem, ievērojot šā likuma 21.panta noteikumus;
- 3) darbs tiek reproducēts, lai to varētu izmantot redzes vai dzirdes invalīdi;
- 4) darbs tiek izmantots bibliotēku, arhīvu un muzeju vajadzībām;
- 5) darbs tiek reproducēts tiesvedības mērķiem;
- 6) tiek izmantots publiski pieejams vai izstādīts darbs;
- 7) darbs tiek izmantots publiskā izpildījumā valstisku vai reliģisku ceremoniju laikā, kā arī izglītības iestādēs nepastarpinātā mācību procesā;
- 8) darbu īslaicīgi izmanto raidorganizācija;
- 9) darbs tiek parādēts vai kariķēts;
- 10) datorprogrammas tiek izmantotas reproducēšanai, tulkošanai un citādi pārveidošanai saskaņā ar šā likuma 29.pantu;
- 11) tiek nodrošināta datorprogrammas sadarbība.

Saskaņā ar 26.07.2005. Ministru kabineta noteikumu Nr.558 „Valsts aģentūras „Nacionālais Kino centrs” nolikums” 2.2.punktu, viena no Nacionālā kino centra funkcijām ir veicināt audiovizuālo jaunrades darbu un audiovizuālā mantojuma pieejamību un izplatību Latvijā un pasaulē.

Nacionālais kino centrs sadarbībā ar Valsts aģentūru „Kultūras informācijas sistēmas” īstenojis projektu „Latvijas filmas Latvijas bibliotēkās”, kā rezultātā 874 Latvijas publisko bibliotēku iekšējā tīklā portālā www.filmas.lv ikvienam bibliotēkas apmeklētājam bez maksas iespējams noskatīties aptuveni 80 Latvijas filmas, savukārt interneta portālā www.filmas.lv pieejama informācija par šīm filmām un par šo filmu autoriem. Filmu skaits www.filmas.lv tiek regulāri papildināts. Publiskajās bibliotēkās portālā www.filmas.lv pieejams arī Latvijas kino Kultūras kanons, savukārt informācija par šīm filmām un to autoriem pieejama visiem interneta lietotājiem.

Nacionālā kino centra struktūrvienībā Rīgas Kinomuzejs pieejama Latvijas un ārvalstu filmu Sinematēka izglītojošiem un pētnieciskiem nolūkiem.

- 2) Vai ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka cilvēkiem ar invaliditāti ir piekļuve iesniegtajiem kinematogrāfiskajiem darbiem, ievērojot autortiesības un blakustiesības? Lūdzu sīkāk izklāstīt veiktos pasākumus.

Nav veikti pasākumi (nav speciāla aprīkojuma), lai nodrošinātu cilvēkiem ar invaliditāti piekļuvi kinematogrāfiskajiem darbiem.

9. PROFESIONĀLĀ APMĀCĪBA (5. TABULA)

Kas ir paveikts, lai sekmētu profesionālo apmācību visās ar filmu mantojumu saistītajās jomās?

Latvijas Valsts arhīvi veic darbinieku profesionālu apmācību dokumentu saglabāšanas jautājumos.

Nacionālā kino centra struktūrvienībā Rīgas Kinomuzejs pieejama Latvijas un ārvalstu filmu Sinematēka izglītojošiem un pētnieciskiem nolūkiem. Rīgas Kinomuzejā regulāri notiek izglītojoši pasākumi par Latvijas, Eiropas un citu ārvalstu kino.

10. IZGLĪTĪBA UN PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU LIETOTPRASME (6. TABULA)

- 1) Kādi pasākumi ir veikti, lai veicinātu filmu mantojuma izmantošanu ar mērķi stiprināt Eiropas dimensiju izglītībā un popularizēt kultūru daudzveidību?

Nacionālā kino centra struktūrvienībā Rīgas Kinomuzejs pieejama Latvijas un ārvalstu filmu Sinematēka izglītojošiem un pētnieciskiem nolūkiem. Rīgas Kinomuzejā regulāri notiek izglītojoši pasākumi par Latvijas, Eiropas un citu ārvalstu kino.

- 2) Kādi pasākumi ir veikti, lai veicinātu un sekmētu izglītību vizuālo plašsaziņas līdzekļu un filmu jomā, kā arī zināšanas par plašsaziņas līdzekļiem visos izglītības līmeņos, jo īpaši profesionālās apmācības programmās vai Eiropas programmās?

Nacionālais kino centrs sadarbībā ar dažādām Eiropas filmu institūcijām, kultūras institūcijām un Media programmu rīko profesionālās tālākizglītības seminārus un apmācības, piemēram dokumentālo filmu jomā, scenāriju rakstīšanā un jauno mediju jomā.

- 3) Kādi pasākumi ir veikti, lai sekmētu ciešu, ar izglītības mērķiem saistītu sadarbību starp producentiem, izplatītājiem, raidorganizācijām un filmu institūtiem?

Nacionālais kino centrs rīkojis dažāda veida, t.sk. starptautiskus, seminārus un apmācību kursus, iesaistot dažādus filmu nozares profesionāļus.

11. PIRMAJĀ IZPILDES ZIŅOJUMĀ IZIDENTIFICĒTO PRIORITĀŠU IEVĒROŠANA

Kas Jūsu dalībvalstī ir paveikts, lai risinātu turpmākās prioritātes, kas minētas pirmā izpildes ziņojuma 24. punktā:

- 1) izveidot nacionālā filmu mantojuma ilgtermiņa stratēģiju un ikgadējos plānus, kas veltīti konkrētiem jautājumiem (digitalizācijai, restaurācijai, izglītībai u.t.t.);

Izstrādāts projekts "Kino filmu apstrādes laboratorija", ar mērķi izveidot audiovizuālo dokumentu restaurēšanas un digitalizēšanas laboratoriju Latvijā – Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā. Projekta mērķis ir piesaistīt Eiropas struktūrfondu līdzfinansējumu, bet pamatnosacījums projekta iesniegšanai ir vismaz 4 dalībvalstu kultūras institūciju piesaistīšana projekta realizēšanā, kas netika panākta.

2008.gadā Nacionālais kino centrs izstrādāja programmas projektu „Latvijas filmu mantojuma digitalizācijas un pieejamības nodrošināšanas programma 2009.-2013.gadam”, taču šobrīd ierobežotā finansējuma dēļ, programmas turpmāka virzīšana netiek veikta.

- 2) pārraudzīt atbilstību obligātajām iesniegšanas formām (gan to, vai pats šis iesniegšanas pienākums tiek izpildīts, gan iesniegtā materiāla tehnisko kvalitāti);

Kinematogrāfijas darbu, kuru veidošanā izmantoti Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva materiāli, vienas kopijas iesniegšanu arhīvā nosaka līgums starp arhīvu un kinematogrāfijas darba veidotāju. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs seko līgumsaistību izpildei. Tehnisko kvalitāti pārbauda, veicot kinematogrāfijas darba izvērtēšanu.

- 3) līdztekus likumā noteiktajam deponēšanas pienākumam sekmēt brīvprātīgu deponēšanu. Dalībvalstīm cik iespējams būtu jāsekmē tādu nolīgumu noslēgšana starp filmu mantojuma iestādēm un tiesību īpašnieku asociācijām, kas attiecas uz arhīvā deponēto materiālu iespējamu izmantošanu kultūras mērķiem;
- 4) turpināt ieguldīt centienus, lai sasniegtu filmu datubāzu sadarbību, kā arī nodrošināt, lai šīs datubāzes būtu pieejamas internetā;

Valsts Vienotās arhīvu sistēmas 2.kārtas izstrādes ietvaros ir paredzēta arhīva sistēmas institūciju katalogizētās informācijas pieejamības nodrošināšana sabiedrībai internetā.

- 5) izveidot partnerattiecības ar komerciālo sektoru un ar citiem kino arhīviem kinematogrāfijas darbu restaurēšanas nolūkā, lai tādējādi dalītos zinātnībā un uzlabotu resursu pieejamību;

25.10.2007. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums Nr. 152 ar Krievijas valsts kinofotofonodokumentu arhīvu. Līgums paredz sadarbību un pieredzes apmaiņu pusēm interesējošos jautājumos. Sadarbības ietvaros 2006. g. iegūta filmas "Padomju Latvijas Dziesmu svētki" (1948. g.) digitālā kopija.

11.12.2007. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums Nr. 22IH/2007 ar Krievijas Federālo valsts iestādi "Valsts televīzijas un radioprogrammu fonds". Līgums paredz sadarbību un digitālo kopiju veidošanu no filmu oriģināliem. Sadarbības ietvaros 2008. g. iegūta no filmas "Teātris" (1978. g.) oriģināla izveidota digitālā kopija.

Nacionālais kino centrs plāno nākotnē izvērst sadarbību ar Latvijas Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvu, lai sekmīgāk realizētu Latvijas filmu mantojuma restaurēšanas un digitalizācijas projektu.

- 6) censties vienoties ar tiesību īpašniekiem, lai pēc iespējas sekmētu piekļuvi kinematogrāfijas mantojumam kultūras mērķiem. Vai izraudzītās struktūras ir mudinātas paredzēt nosacījumus (vienojoties vai noslēdzot līgumu ar tiesību turētājiem), saskaņā ar kuriem iesniegtos kinematogrāfiskos darbus var darīt pieejamus sabiedrībai?

01.06.2009. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums Nr. 53 ar Latvijas Valsts prezidenta kanceleju. Līgums paredz sadarbību un nosaka kārtību, kādā notiek arhīvā valsts glabāšanā nodoto Valsts prezidenta kancelejas veidoto dokumentu izmantošana.

31.10.2006. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums ar Latvijas Republikas Saeimas kanceleju. Līgums paredz sadarbību un nosaka kārtību, kādā notiek arhīvā valsts glabāšanā nodoto Saeimas kancelejas veidoto dokumentu izmantošana.

Nacionālais kino centrs, iesaistoties un īstenojot Latvijas filmu pieejamības projektu bibliotēkās (www.filmas.lv), ir noslēgusi līgumus ar filmu tiesību īpašniekiem, lai nodrošinātu sabiedrībai piekļuvi attiecīgajam filmu mantojumam.

- 7) izveidot specializētus universitātes līmeņa kursus visās jomās, kas saistītas ar kinematogrāfijas arhīviem;
- 8) lielāku prioritāti un pārredzamību piešķirt mācību programmām un mācību iniciatīvām.

12. DIGITALIZĀCIJAS LAIKMETA IZAIZINĀJUMS FILMU MANTOJUMA IESTĀDĒM

Kas ir paveiks vai kas ir plānots, lai risinātu digitalizācijas laikmeta izaicinājumus, kā aprakstīts pirmā izpildes ziņojuma 25. punktā:

- 1) vākt / iegādāties ciparu materiālu (kas tiek izplatīts kino vai izmantojot citus jaunus kanālus);

2008. gadā no Krievijas arhīvos esošā filmu mantojuma Nacionālais kino centrs ir iegādājies PSRS laikā veidoto Latvijas filmu mantojuma 32 filmas (spēlfilmas, animācijas, dokumentālās filmas) augstas kvalitātes ciparu formātā. Pieejamo līdzekļu ietvaros 3 pilnmetrāžas filmas ir restaurētas.

- 2) vākt / saglabāt ciparu materiālu, kā dēļ varētu būt nepieciešama regulāra pāreja uz jauniem formātiem vai datu nesējiem;

Par esošo valsts atbalstu un filmu mantojuma saglabāšanu – Nacionālā kino centra filmu finansēšanas līgumos ir paredzēts, ka visu ar valsts atbalstu veidoto filmu kvalitatīvas kopijas ir jānodod Nacionālajā kino centrā.

Likumprojekts „Nacionālais filmu likums” paredz visu ar valsts atbalstu veidoto filmu obligātu deponēšanu Latvijas valsts arhīvā

- 3) izmantot ciparu tehnoloģijas restaurācijas nolūkā;

35 mm kinodokumentu elementu - magnētisko fonogrammu oriģinālu (kinodokumentu skaņu celiņu) digitalizācijas procesā tiek veikta arī digitalizēto dokumentu kvalitātes korekcija.

2008. gadā no Krievijas arhīvos esošā filmu mantojuma Nacionālais kino centrs ir iegādājies PSRS laikā veidoto Latvijas filmu mantojuma 32 filmas (spēlfilmas, animācijas, dokumentālās filmas) augstas kvalitātes ciparu formātā. Pieejamo līdzekļu ietvaros 3 pilnmetrāžas filmas ir restaurētas.

- 4) izmantojot internetu, dot iespēju piekļūt savāktajiem materiāliem, vienlaikus nodrošinot autortiesību ievērošanu;

Valsts vienotās arhīvu sistēmas 2.kārtas izstrādes ietvaros ir paredzēta arhīva sistēmas institūciju atsevišķu dokumentu digitalizācija un to pieejamības nodrošināšana sabiedrībai internetā.

Nacionālā kino centra rīcībā ir līdz šim ar valsts atbalstu veidoto filmu kopijas, kas digitāla nesēja neesamības gadījumā tiek digitalizētas ievietošanai portālā

www.filmas.lv. Ja jaunu filmu digitalizēšanas gadījumā vairumā gadījumu nav problēmu ar filmas kvalitāti, vecu filmu gadījumā kvalitātes problēmas var būt ievērojamas, kas prasa ievērojamus finanšu resursus to restaurācijai (krāsa, skaņa, titri), kura ekonomiskās situācijas dēļ pašreiz nav iespējama. Projektā „Latvijas filmas Latvijas bibliotēkās” filmu demonstrēšanai bibliotēkās tiek izmantots publiskā patapinājuma princips.

5) integrēties Eiropas digitālajā bibliotēkā⁵.

APENet portālu plānots saistīt ar Eiropas digitālo bibliotēku EUROPEANA.

13. POLITIKA ATTIECĪBĀ UZ KINEMATOGRAFĪJU UN FILMU MANTOJUMU

Vai filmu mantojums ir pilnībā iekļauts Jūsu dalībvalsts kinematogrāfijas politikā? Vai ir apsvērta iespēja savienot filmu ražošanas finansēšanu un filmu mantojumu? Piemēram, viena no iespējām ir paredzēt, ka filmas, kurās ieguldīts publiskais finansējums, deponē, un atzītas kinematogrāfijas mantojuma iestādes tās dara pieejamas kultūras un izglītības nolūkos. To praksē var īstenot, piemēram, pieprasot no režisoriem, kas saņēmuši finansējumu, lai tie piekristu šādiem nosacījumiem:

- filmu mantojuma iestādes kultūras nolūkā var šīs filmas demonstrēt bez maksas;
- to filmas var izmantot izglītojošos nolūkos (demonstrēšana skolās, fragmenti pieejami mācību nolūkos);
- šo filmu fragmenti pieejami *Europeana*.

Šobrīd tiesiskā aktā nav fiksēta prasība par kinematogrāfijas darbu nodošanu valsts glabāšanā. Perspektīvā to noteiks likums “Nacionālo filmu likums” (pieņemts Saeimas 1. lasījumā). Likumprojekta 8. panta 2. punktā paredzēts, ka gada laikā pēc tādas nacionālās filmas pabeigšanas, kurai piešķirts valsts vai pašvaldības budžeta finansējums, tās kopija jāiesniedz Nacionālajā kino centrā. Likumprojekta 8. panta 4. punktā paredzēts, ka Nacionālais kino centrs gada laikā pēc kopijas saņemšanas nodod kopiju valsts arhīvam.

Kinematogrāfijas darbu, kuru veidošanā izmantoti Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva materiāli, vienas kopijas iesniegšanu arhīvā nosaka līgums starp arhīvu un kinematogrāfijas darba veidotāju.

Kinematogrāfisko darbu izmantošana nekomerciāliem mērķiem (kultūras un izglītojošiem mērķiem) noteikta Likuma “Autortiesību likums” 19. pantā.

Nacionālā kino centra filmu finansēšanas līgumos praksē tiek paredzēts, ka nekomerciālās izplatīšanas tiesības Nacionālais kino centrs saglabā. Šīs tiesības faktiski tiek izmatotas arī Latvijas filmu pieejamības bibliotēkās projekta realizācijā (www.filmas.lv). Nacionālā kino centra (valsts) atbalstīto filmu nekomerciālās tiesības centrs izmanto arī filmu festivālos, filmu dienās, kā arī bezmaksas kultūras pasākumos.

⁵ www.europeana.eu

14. EIROPAS UN STARPTAUTISKA MĒROGA PASĀKUMI (6. TABULA)

- 1) Vai Jūsu valsts filmu mantojuma iestādes ir iesaistījušās divpusējā sadarbībā ar citu dalībvalstu filmu mantojuma iestādēm? Vai tās aktīvi darbojas Eiropas asociācijās un projektos? Vai tās aktīvi darbojas starptautiskā līmenī?

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvs ir FIAT/IFTA (The International Federation of Television Archives) un IASA (The International Association of Sound and Audiovisual Archives) aktīvs biedrs.

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva direktora vietnieks kopš 06.10.2009. ir starptautiskās nevalstiskās organizācijas - Baltijas Audiovizuālo arhīvu Padome (Baltic Audiovisual Archival Council - BAAC) biedrs - valdes loceklis.

25.10.2007. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums Nr. 152 ar Krievijas valsts kinofotofonodokumentu arhīvu. Līgums paredz sadarbību un pieredzes apmaiņu pusēm interesējošos jautājumos.

11.12.2007. Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva līgums Nr. 22ИИ/2007 ar Krievijas Federālo valsts iestādi "Valsts televīzijas un radioprogrammu fonds". Līgums paredz sadarbību un digitālo kopiju veidošanu no filmu oriģināliem.

Nacionālais kino centrs regulāri un aktīvi sadarbojas ar citu Eiropas valstu filmu institūcijām.

- 2) Kā tiek veicinātas izraudzītās struktūras un sniegts atbalsts tām, lai atvieglotu informācijas apmaiņu un šo struktūru darbību koordinēšanu valstu un Eiropas mērogā, piemēram, nolūkā:
 - (a) nodrošināt vākšanas un saglabāšanas metožu saskaņotību un datubāzu sadarbību,
 - (b) veikt arhīvu materiālu izplatīšanu, piemēram, DVD formātā, ar subtitriem pēc iespējas lielākā skaitā ES valodu, ievērojot autortiesības un blakustiesības,
 - (c) apkopot Eiropas filmotēku,
 - (d) izstrādāt vienotu elektroniskās informācijas apmaiņas standartu,
 - (e) izveidot kopīgus pētniecības un izglītības projektus, sekmējot Eiropas kinomākslas skolu un muzeju tīklu attīstību.

15. REZULTĀTI, KAS SASNIEGTI, RISINOT PIRMAJĀ IZPILDES ZIŅOJUMĀ KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS (7. TAUBLA)

Kas ir paveikts, lai risinātu problēmas, ar kurām ir nācies sastapties, vai vājos punktus, kas saistībā ar Jūsu valsti konstatēti pirmā izpildes ziņojuma 7. tabulā?

16. PARAugPRAKSE

Vai Jūsu dalībvalstī pastāv kāda konkrēta paraugprakse filmu mantojuma jomā, par kuru jūs vēlētos ziņot?

Nacionālais kino centrs sadarbībā ar Valsts aģentūru „Kultūras informācijas sistēmas” realizējis inovatīvu projektu „Latvijas filmas Latvijas bibliotēkās”, kā rezultātā 874 Latvijas publisko bibliotēku iekšējā tīklā portālā www.filmas.lv ikvienam bibliotēkas apmeklētājam bez maksas iespējams noskatīties vairāk nekā 80 Latvijas filmas. Filmās iespējams noskatīties aptuveni 4000 datoros. Projekta „Latvijas filmas Latvijas bibliotēkās” mērķis ir nodrošināt regulāru Latvijas kino kultūras pieejamību visiem Latvijas skatītājiem arī vietās, kur nav kinoteātru, kā arī vairot izpratni par Latvijas kino kultūru.

Portālā www.filmas.lv ir izvietota arī informācija par filmām un to autoriem, kas ir pieejama ikvienam interneta lietotājam, kā arī tiek sniegta informācija par kino aktualitātēm. Filmu skaits www.filmas.lv tiek regulāri papildināts. Publiskajās bibliotēkās portālā www.filmas.lv pieejams arī Latvijas kino kultūras kanons – 12 filmas, ko eksperti izvēlējuši par visu laiku labākajām Latvijas filmām (veidotas no 1930.līdz 1988. gadam), un informācija par šīm filmām un to autoriem pieejama visiem interneta lietotājiem. Filmu skatīšana bibliotēkās pielīdzināta publiskā patapinājuma statusam.

No 2009. gada martam līdz oktobrim portālu apmeklējuši 110 500 interneta lietotāju. No tiem 12 000 pieprasījuši filmu skatīšanos, no kuriem 6000 noskatījušies filmas līdz galam. No desmit visskatītākajām filmām lielākā daļa ir animācijas īsfilmās, visskatītāko filmu vidū ir arī bērnu un ģimenes filmas.

17. NEPIECIEŠAMĪBA PĒC TURPMĀKAS ES RĪCĪBAS

Vai kādā no jomām, kas saistīta ar filmu mantojumu, ir nepieciešama turpmāka ES rīcība?

ES līmenī būtu nepieciešams izveidot atbalsta sistēmu audiovizuālā mantojuma digitalizācijai un atjaunošanai, pozitīvi diskriminējot nelielo valodu teritoriju valstis.